

mb

37

1702, 27⁶

Q. D. B. V.

IO. SAMVELIS
STRYKII, D.

DE

INCOMMODIS
FESTORVM,

PROGRAMMA
INAUGVRALE.

A

A & Ω.

Votiescunque varia illa festorum genera, numerumque eorum insignem apud animum meum perpendo, semper in eam quaestionem prolabor, sintne festa illa Ecclesiae Christianae commoda magis an incommoda? Equidem si ex communi aliorum sensu respondendum, videtur utique, vsum festorum in ecclesia esse eximium: Siquidem, Deo haec placere insigniter, constare possit ex quamplurimis festis in veteri testamento inter Iudaeos ordinatis, vt adeo hic modus Deo complacendi in nouo testamento merito rediendus, & potius ambabus, quod dicitur, manibus amplectendus sit. Cur enim non omnem occasionem arripiamus laudandi Deum pro infinitis beneficiis suis, eiusque gratiam vltius exorandi: Accedit, quod quo plura festa sunt, eo maiorem occasionem nanciscamur animos populi excitandi, eosque in salutari doctrina instituendi. Quod si vero rem hanc penitus introspecio, & quid commodi reapse attulerit observatio tot festorum, non possum non ingenue fateri, hanc utilitatem mihi suspectam videri, & multo maiora ex festis incommoda, quam commoda, quotidie renasci. Verum vt huius sententiae meae, in iure ecclesiastico non exiguum vsum praestantis, fundamenta ostendam, pro solidiori eius declaratione, vtque statim constet quid ad rationes contrarias respondendum sit, paucissimis origo festorum erit indaganda. Hic vero, si sacrum codicem euoluimus, nusquam inuenitur ante Mosis tempora festa vlla a Deo praecipita & instituta fuisse, hoc enim si factum fuisset, non est vero simile, Deum haec nos ignorare, & nulla prorsus vestigia eius relinquere voluisse. Legimus autem, Patriarchas Deum nihilominus serio coluisse, & cum iis familiariter conuersatum esse Deum, eorumque cultum approbasse, quamuis nulli praecise tempori aut loco fuerit adstrictus. Vnde primum illud elicio, Deum in se non delectari festis, cum alias haud dubie idem quoque a patriarchis exacturus fuisset. Populo vero Iudaico ex Aegypti captiuitate educto, cepit iis festa praescribere, & per Mosen sanctissime custodienda mandare. Non inutile ergo est inquirere, quid causae fuerit, quod tunc demum festa instituerit

stituerit Deus, & non prioribus temporibus, & quod non iudæis quoq;
 eandem libertatem permiserit, quam Patriarchis? Scilicet, vt in com-
 pendio dicam, incipiebat tum lex illa ceremonialis & Leuitica, tan-
 quam iugum aliquod, ceu sæpe vocatur in scriptura, humeris imponi
 Israelitarum. Non quasi Deo iucundum esset grauare populum suum
 onere, sed quia in eo statû erat populus, vt propter effrenatam eius li-
 bidinem necessum fuerit eum retrahere ad obsequium diuinum; fre-
 nis enim & iugis vtimur ad compescenda animalia. Scilicet non im-
 probabilis, sed veritati valde consona est sententia Spenceri, (a) Deum
 festa ordinasse, vt hac ratione populum a cultu idololatriæ, ad quem
 pronum fuisse ex sacris literis constat, retraheret: Cum enim ex Hi-
 storiis pateat, multa a Gentilibus, maxime vero ab Ægyptiis, festa Di-
 is suis dedicata fuisse, populus autem Iudaicus durante captiuitate e-
 iusmodi cultum viderit, ipsiq; placuerint solennia istiusmodi sacra, De-
 um succurrisse infirmitati eorum, & ipsis quoq; festa dedisse, vt ita in
 obsequio continerentur. Quam sententiam comprobat Chrysostomus
 his verbis; (b) *Cum Indæorum intellectus ad efficacem Spiritus operationem
 capiendam non sufficeret, sed consuetudine gentium in seruitutem redacti es-
 sent & circa aras & sacrificia comprobarentur; Deus dies illos festos, etiam i-
 dolis colendis dicatos, ad pietatem ordine quodam instituendam commutat, eaq;
 sustinet, que ipsi non placebant.* Postquam autem ea appropinquassent
 tempora, in nouo testamento, vbi sine coactione, non certo loco &
 die, sed omni loco & tempore in spiritu & veritate colendus erat Deus,
 (c) intelligebant Apostoli, nunc non tempus esse dies & festa seruare,
 hinc monet Paulus suos: (d) *Ne vos quis iudicato in cibo aut potu aut in parte
 festi, aut nonilunii aut Sabbathorum, que sunt umbra futurorum, corpus autem
 Christi.* Sed & illos, qui hanc auream libertatem suam flocci habent &
 ad festa obseruanda confugiunt, reprehendit: (e) *Nunc autem postquam
 cognouistis Deum, imo postquam agniti estis a Deo, quomodo conuertimini iterum
 ad infirma & egena elementa, quibus iterum seruire vultis? Dies obseruatis, &
 menses, & tempora, & annos: Timeo vobis ne forte frustra laborauerim erga
 vos.* Hinc etiam nec Apostolorum tempore certa festa obseruata, nec
 ab iis quædam præscripta, vt agnoscit Augustinus: (f) *Sed confans
 Christianorum sententia fuit, conuenire iis qui in Christum a mortuis*
 refu-

(X) 2

(a) Tr. de LL. Rit. Hebr. l. 3. c. 8. (b) Tom. 6. Serm. de Christ. Pastore p. 267. (c) Ier. XXXI. 32.
 33. Job. IV. 21. seqq. (d) Col. II. 16. 17. (e) Gal. VI. 9. 10. 11. (f) In Psalm. XCI.

resuscitatum credunt, perpetuum seruare festum per totam vitam. (g) Hinc & dum contra Tryphonem iudæum, qui Christianis obiecerat, quod dies festos non obseruent, disputat Iustinus Martyr, fateatur quod Sabbathata & ferias non agant. (h) Interim tamen post Apostolorum tempora primo iam seculo Christianos tria festa obseruasse Diem Parasceuen, Paschatos, & Pentecostes, ex Historia Ecclesiastica constat, sed magis propter imperitum populum, & sine necessitate legis. (i) Festum Natiuitatis Christi diu post Apostolorum tempora introductum & dies 25. Decembr. quem hodie obseruamus, demum in quinto seculo ad hoc festum destinatus. (k) Quod vero maiora illa festa, vt loquimur, per tres dies obseruauerint in primis seculis, vestigia nulla reperiuntur. Vt adeo constet, in primitiua Ecclesia festa paucissima fuisse obseruata, quamuis enim successu temporis & memoriam martyrum obseruauerint, dies tamen illi non festiui seu feriales, sed tantum memoriales fuerunt, vsq; dum Constantinus M. edicto mandauerit, Martyrum dies festiue colendos esse, (l) non sine leui superstitionis suspicione. Cum enim ab eo tempore Christiani magis magisque desisterent a perpetuo festo, quod per totam vitam agere conuenit, externa festa quam plurima instituta. Hinc Theodorus Thummius, Theologus Tubingensis, (m) Vbi, inquit, ventum est ad tempora Augustini, Hieronimi, Chrysostomi, Cirilli, Hesychie &c. plura accesserunt, vt festum rogationum, Litanix, Circumciso, Dominica in ramis palmarum, dies cinerum, Inuentio Stephani, Feria Michaelis Arch. Cathedra Petri, 40. martyrum, Aduentus Domini, Natiuitas Io. Baptiste, Io. Chrysostomi, Thomæ cuiusdam monachi, memoria Cypriani, Stephani Laurentii, Agnetis, Vrfulæ, Eusebii Verecellensis Episcopi &c. vbi in sequentibus, quæ festa singulis seculis fuerint introducta, recenset. Constat enim sub Papatu adeo increuisse numerum festorum, vt maximi pars anni is consumatur. Cum ergo diuino spiritu agitatus Lutherus noster opus reformationis aggredederetur, inter alios abusus in Papatu etiam annotauit inconuenientiam & incommoda tot festorum in Papatu inductorum, atque desuper aliquoties in scriptis suis grauissime conuestus est. Sed & in eo fuit, vt multa tollerentur festa, quorum tamen non pauca, cum solus vno tempore omnes papatus reliquias eradicare non posset, nobis reliquit. Hæc est

(g) Hieronym. Ep. 150. ad Algas. qu. 10. (h) in Dial. cum Tryphone. p. 227 seqq. (i) Origines lib. VIII. aduerf. Cels. p. 392. (k) Chrysostom. Homil. 3. de Nat. Dom. (l) Euseb. in Vit. Constantini. p. 4. (m) tract. de Festis Iudæorum & Christianorum. p. m. 70.

origo festorum, & ita eadem ad nostra vsque tempora translata sunt. Nunc ergo incommoda eorum, vt ostendam necessum est.

Videmus quo in Papatu prolapsi sint homines, affecti tot festis, scilicet, vt hæc festa necessariū religionis & diuini cultus partem statuerint, ipsisq; diebus festis specialem inesse sanctitatem dixerint, quam in rem nostri Theologi se illis opposuerunt, ostendendo, nec ad religionem, nec ad cultum diuinū necessaria festa, nec sancta esse, reuerti tamen quædam ordinis & disciplinæ causa ex mera libertate, (2) vbi contra Pontificii constanter asserunt, necessaria esse festa, nec tantū ratione ordinis & disciplinæ, sed etiā ratione mysterii. (o) Nunc consideremus, annon hic error papisticus in nostra ecclesia iam tacite altas radices egerit. Sane pleriq; in sacris quæ festis diebus peraguntur, partem cultus diuini constituunt. Festos dies habent pro sanctis, tanquam in quibus aliquod mysterium lateat. Quod vel exinde patet, quia dies festi maiori pompa, maiori celebritate peraguntur, quam dies dominicus. Cum tamen Lutherus noster expresse asserat, nullum diem reliquis sanctiorem & sacriorem esse, sed omnes dies nobis debere esse sanctos. (p) Est hoc *primum* incommodum satis insigne. Ex quo statim alterum fluit, quod multitudine festorum populus confirmetur in opere operato. Tantum enim externo cultu tribuit maior pars illorum, qui se Christianos vocant, vt, si gloriari possint, se nullam concionem negligere nec dominicis nec festis diebus, existiment, neminem dubitare amplius debere, quia Deum rite colant, & pro veris Christianis habendi sint. Sed & *terium* inde incommodum sequitur, quod adeo omnia differant ad dies festos, vt memoriam eius rei, cuius gratia festum institutum, alio tempore plane negligant. Ita in conuentibus publicis de Natiuitate Christi, passione, resurrectione, ascensione, & missione spiritus sancti, non agitur communiter, nisi in festis eius causa constitutis, adeo, vt mirum videretur populo, si hymnus de resurrectione Christi agens alio tempore in templis cani deberet, ceu illud etiam communiter negligitur, cum tamen omni tempore eius memoriam recollere deberemus. *Quartum* est, quod diebus festis operæ prohibeantur, & ita impediuntur operarii panem quotidianum sibi comparare, quo ipso non potest non paupertas inter ciues promoueri cum

(n) Chemnit. Exam. Concil Tridentin. de Festis p. 265. seqq. (o) Vid. Iacob. Gretserus tr. de festis Christianorum. vbi Bellarmini & Romanae Ecclesie sententiam, contra nostros, sacacerb defendit. (p) T. IV. Ienens. fol. 395. b. Catec. Maior. praecept. 3.

magno incommodo Reip. Erat hoc medium in papatu, quo clerus cor-
 radebat bona priuatorum, propter accidentia quæ clerus ex diebus fe-
 stis habet. Recte Lutherus (g) Doch sollen die Leute unterrichtet wer-
 den/ daß solche Ferien allein darum gehalten werden/ daß man daran
 Gottes Wort lerne/ und ob einem Hand-Arbeit für sie/ mag er dieselbe
 thun. Vnde & quintum consequitur, quod homines ad otium inui-
 tentur, dum opera ipsi interdiciuntur, cum tamen vulgus hoc tem-
 pus piis meditationibus destinare non solet. Quin quod paucissimi in
 otio diem festum peractis sacris transigant, sed pleriq; eū compositio-
 nibus, saltationibus, & impiis congregationibus id consumant, quod
 sextum incommodum est: de quo recte conqueritur Danhauer his ver-
 bis: Die Leute werden von der Arbeit abgehalten/ im Gegentheil zum
 Müßiggang/ Tansen/ Spielen/ Fressen/ Sauffen und andern Uppig-
 keiten veranlasset. Nec in dignitate constituti id aliter faciunt, qui exi-
 stimant, festa non festiue celebrari posse si non splendida instituuntur
 conuiuia, & ludendi, saltandi, exspatiandique causa conueniant.
 Septimum est insignis ille in vestibus luxus, credunt enim homines
 hunc quasi necessarium esse in festis: quicquid enim operis suis ac-
 quirunt operarii, id omne quasi in istiusmodi vestimenta impen-
 dunt. Sane, si festa non essent, haud exiguam pecuniæ furni-
 mam lucrari homines possent. Recte ergo sentit Polydorus Ver-
 gilius: (f) Dies alii aliis festis ex paruis quandoq; causis accumulati sunt:
 id quod haud scimus an expedierit, quum præsertim videamus, eo rediisse Chris-
 tianorum mores, vt quam olim ex religionis vsu erat hæc institueret, tam
 NVNC PRÆSTARE VIDEATVR EADEM ANTIQVARE, quum bona pars ho-
 minum otium istud festorum dierum, non ad orandum, non ad diuina scripta
 audienda, cuius rei causa datum est, sed ad omnifariam bonorum morum corr-
 ptelam augendam in dictis magis magisq; impudenter consumat. - - Atq; ita
 belle Ethnicos perinde hæc in re vt in nimis multis aliis emulamur, quod tantum
 absuit vt maiores nostri fecerint, vt etiam illud ipsum audacter ethnicis vitio
 dederint, teste Tertulliano in Apologetico. Neq; quas pro vtilitate festorum
 statim in principio adduxi, rationes vllius momenti sunt, siquidem fal-
 sum est Deo festa placere, placet ipsi, si homines secundū voluntatem
 eiꝝ viuant, quod si desit, etiam ipsa festa maximo opere displicent. Odi, in-
 quit Deus per Prophetam, (t) abominor festa vestra, nec odorabor cessatio-
 nes vestras. Vt alia loca taceam. (u) Quis crediderit adeo Deum abomi-
 nari

nari festa ab ipso instituta? quomodo ergo placebunt Deo festa nostra, qui ne quidem mandatum diuinum habemus, vt Iudæi? Si dixeris tollantur vitia & abusus: respondeo tollantur; sed videbis tolli non posse. An ergo, pergis, negligenda occasio Deum laudandi? Non. Sed an laudari non potest Deus etiam sublatis festis? Annon quotidie laudandus? Bonum tamen est, instas, populum sæpius publice admoneri: recte, sed hoc fieri potest sine festis. Quotidie hoc faciendum, non tantum concionibus, sed & catechisationibus, vt vocantur, & visitationibus domesticis: sed hæc ipsa communiter negliguntur, vtut plus commodi conferant quam conciones. Cum itaq; tot sint incommoda festorum & quasi mala necessaria, quæ tolli alias non possunt, boni Principis esse existimo diminuere numerum festorum, & quantum potest fieri restringere, cultum vero publicum & priuatum nihilominus ampliozem reddere.

Hæc autem nunc prolixius prosequi instituti ratio non permittit, dedit autem mihi occasionem ista differendi Clarissimus Candidatus **CONRADVS LVDOVICVS WAGNERVS**, dum dissertationem suam inauguralem **DE IURE SABBATHI** publicæ luci exponit. Natus is est in celeberrima vrbe *Brunsvicensi* die **XII. August.** Anno **M DC LXXIX.** ex parentibus honestissimis, patre clarissimo viro, *Wernero Wagnero* Sereniss. Ducum Brunsvicensium in Præfectura ab illice dicta, vulgo *Siedgerichte* / Præfecto, & matre *Lucia Catharina Hausmannia*, Conradi Hausmanni, Pastoris & Superintendentis quondam meritissimi in oppido *Uhlen* / filia, femina honestissima. A quibus parentibus, cum animaduertent, filium non ad plebeias operas, sed ad altiora studia natum, optimoque ingenio a Deo donatum esse, omni sollicitudine educatus est. Hinc vt in Christianismi pariter & bonarum litterarum studiis solida hauriret principia, summa industria curarunt, nihilque omiserunt, quod ad præparandum poliendumque animum ipsius vlla ratione pertinere posset. Quem in finem noster ab honoratissimis parentibus suis Anno **M DC XCVI.** Hannoueram missus, vt ibi cæpta tyrocinia continuaret, vbi clarissimi viri *Lybberi*, qui ob singulare artificium, memoriæ adiuuandæ causa ab ipso inuentum, celebris est, institutione, in studio præcipue Philologico, vdius est, nec leuia hausit incrementa. Triennio autem post hac peractò, cum iam satis ad altiora studia præparatus esset, iussu parentum Academiam patriam, celeberrimam *Helmeftadiensem*, tuliam dictam.

dictam, petiit, atque, Anno MDCXCIX. d. VI. Martii, in Album & numerum studiosorum receptus est. Hic vero iuris prudentia studio se consecrare cepit: cuius elementa & principia hausit doctissimo imprimis Excellentissimo Icti lo. Eisenbarti, qui & hospitio suo & conuictu eum recepit, cuiusque singularem humanitatem, dexteritatem, & fidem, gratissima ad huc mentis colit. Positis in laudata Academia fundamentis in iure, peracto integro anno, nostram salutauit Academiam, atque Anno MDCC. finito Paschatos festo in numerum ciuium nostrorum receptus. Hic vero totus in eo fuit, ut iactis fundamentis totum ædificium superstrueret, & quicquid in iuris prudentia reliquum erat absolueret. Quem in finem præcipue interfuit collegiis, tam publicis, quam priuatis, *venerandi parentis mei*, eoque duce omnes iuris partes, totumque, ut vocant, cursum, absoluit. Sed & reliquorum coniunctissimorum collegiarum operis usus est, & Excellentissimum *Thomasmum*, iuris prudentiam diuinam priuatim explicantem, audiuit sedulo, & lectionibus eius publicis etiam usus; nec minus meis qualibuscunque laboribus industrius comes adfuit. Quibus iunxit Philosophica studia interprete celeberrimo *Buddeo*, & collegium practicum apud consultissimum *Seubartium* Professore iuris extraordinarium. Sed ne in obscuro agere videretur, sed periculum ipse faceret profectuum suorum, placuit ipsi Dissertationem *De Jure Liciti sed non Honesti* magno studio conscriptam, sub meo Præsidio publico examini submittere d. III. Februarii huius anni. Quam non modo magis defendit, sed elaboratione eius simul ostendit publice, se non meris legibus Romanis incubuisse, sed & veram iuris prudentiam solidissimamque boni & æquissimi principis operam nauasse. Tandem cum valedicendum ipsi fuerit *Academis*, suauis aliorum, non ex ambitione, a qua propter singularem modestiam suam, quam toto tempore quo hic fuit, abunde probauit, ante trimestre spatium meum Collegii Iureconsultorum Decanum, accessit, desideriumque suum exposuit, atque, ut ad consueta examina, Candidatis Iuris subeunda, admitteretur, petiit. Annuit Collegium nostrum ipsius petito, eumque admisit, & tales in utroque examine deprehendit profectus eius, ut non dubitauerit, viam ipsi ad maiores honores pandere. Nihil ergo supererat, quam ut publicum adhuc eruditorum Examen subiret, quam in rem Dissertationem inauguralem, ut iam supra dixi, *De Jure Sabbathi*, summo studio, summaque diligentia, conscripsit, eam die XVII. huius mensis publice defensus. Huic itaque solenni actui ut Patres & Ciues Pridericianæ nostræ frequentes interesse, eumque expectatissima præsentia sua illustriorem reddere haud dedignentur, eo quo possum cultu & studio, etiam atque etiam contendo. Halæ Magdeb. d. XI. Nouembris

M DCCII.

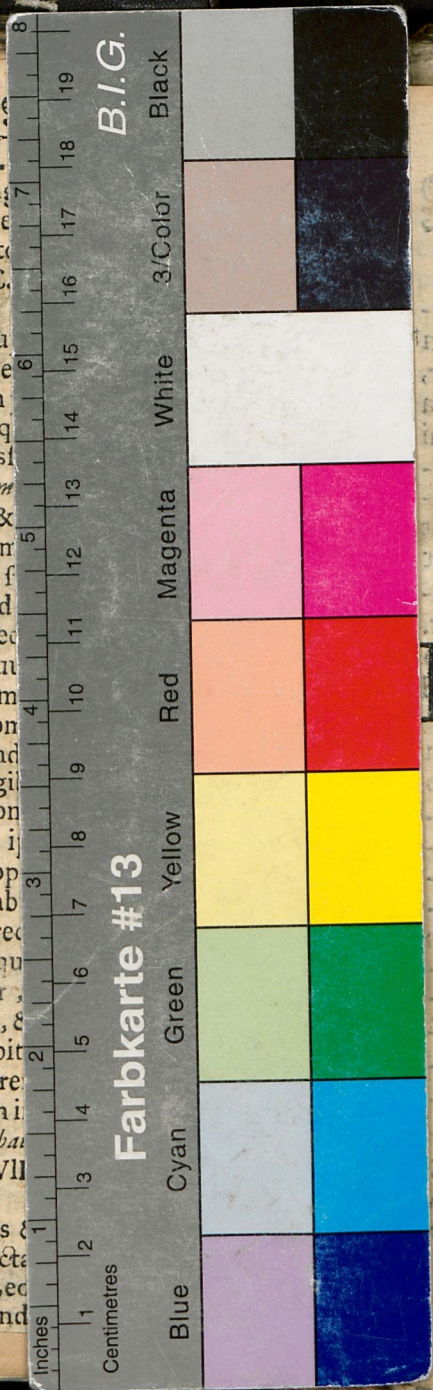
Halle, Diss. 1702 (Sa/Stryk)

ULB Halle 3
001 540 882

Sb.

mb 37 1702, 27 b

Q. D. B. V.

IO. SAMVELIS
STRYKII, D.

DE
INCOMMODIS
FESTORVM,
PROGRAMMA
INAUGVRALE.

